T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1.	**ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI**	**4**
1.1.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI	4
1.2.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU	5
1.3.	ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
2.	**HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI**	5
2.1.	HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	5
2.2.	HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
2.3.	HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	10
2.4.	DERS KİTABI FORMA SAYISI VE KİTAP EBADI	10
2.5.	HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	11
3.	**HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN SINIF DÜZEYLERİNE AİT ÜNİTELERİ**	**13**

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI

Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında geliştirilmiştir. Bu modelde yer alan beceriler, bireyin zihinsel faaliyetlerini somut eylemlere dönüştürme sürecini ifade eder. Eğilimler ve değerler ise bireyin kendisiyle ve çevresiyle sağlıklı bağlar kurması, duygularını yönetmesi ve olumlu bir benlik geliştirmesi için gerekli olan yeterlilikleri kapsar. Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programlarında ülkemizin eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapmayı hedefleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uygun bir anlayışın benimsenmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programlarının temel yaklaşımı da bu modelin genel ilkelerine uygun olarak şekillenmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre geliştirilen Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programları öğrencilerin

- Bütüncül öğrenme yaklaşımı doğrultusunda sanat dallarıyla ilgili bilgilerin yanı sıra bunların uygulama becerileri, sosyal sorumluluk bilinci, millî ve kültürel değerlere bağlılık, çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İslam'ın adalet, saygı, sorumluluk, merhamet gibi temel değerlerini esas alarak bu değerlere bağlı ve topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini,
- Ahlaki bilinç ve estetik bakış açısına sahip olarak aksiyolojik olgunluğun gereklerini yerine getirme iradesini göstermelerini,
- Mesleki hayata ve yükseköğretime en iyi şekilde hazırlanmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İlmî düşünceyi benimsemelerini, araştırma yapma becerilerini geliştirmelerini ve doğru bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini,
- Sistem okuryazarlığı düşüncesine uygun olarak sanat okuryazarlığı ve kültür okuryazarlığına sahip, günümüz teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilen bireyler olarak yetişmelerini,
- Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirerek vatan sevgisi, millet bilinci ve manevi değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

Bu anlayışın somut olarak ortaya çıkması için Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programlarında

- Türk-İslam sanatlarının İslam medeniyeti ile olan bağının değerlendirilmesi için İslam dininin temel kaynaklarının Türkiye Cumhuriyeti, İslam âlemi ve dünya ölçeği bağlamında irdelenmesi,
- Türk-İslam sanatlarıyla ilgili teorik bilgilere ulaşma yollarının sunulması,
- Türk-İslam sanatlarının usulüne uygun olarak yerine getirilebilmesi için takip edilecek süreçlerin açıklanması ve uygulanması,
- Türk-İslam sanatları konularının İslam dünyası ve Türkiye bağlamında incelenmesi için sosyal bilimler alanından destek alınması,
- Sanat alanıyla ilgili becerilerin uygulama boyutu ile birlikte ele alınmasına vurgu yapılması,
- Öğrencilerin mesleki alanda ve günlük hayatta karşılaşacakları durumları yönetebilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerle birlikte problem çözme, ekip çalışması ve iletişim gibi hayatın her alanında kullanabilecekleri genel yetkinliklerle donatılmaları amaçlanmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programları; öğrencilerin sanatsal pratikler, dinî bilgi ve değerlere sahip olmalarının yanında çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğrenciler hem dinî ve mesleki hayatlarında hem de yükseköğretimde başarılı olabileceklerdir.

1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU

Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programlarının vizyonu; Anadolu imam hatip lisesi mezunlarının Türk-İslam sanatlarının teori ve uygulama boyutlarına hâkim, yükseköğretim süreçlerine katılmaya hazır, "yetkin ve erdemli insan" olma yolunda gelişimlerini sürdüren öğrenciler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TÜRK-İSLAM SANATLARI DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Anadolu imam hatip lisesi Türk-İslam sanatları dersleri öğretim programının amaçları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve 32. maddesinde belirtilen imam hatip liselerinin tanımı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uygun olarak öğretim programlarında ortaya konulan İslam'ın bedii (estetik) boyutu çerçevesinde

- İslam'ın temel kaynaklarını tanıyan,
- İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını içselleştiren,
- İslam medeniyetinin birikimlerini anlama ve özümseme konusunda temel dinî kaynaklara başvurabilen,
- Hayatın her anında Hz. Muhammed'i (sav) rehber edinen,
- Araştıran, sorgulayan ve edindiği bilgiler ışığında aklını kullanarak problemlere çözüm üretebilen,
- Türk-İslam sanatları uygulama becerisi kazanan,
- Görsel, sanat, bilgi ve kültür okuryazarlık becerilerini kullanan,
- Türk-İslam sanatlarının öğreniminde azimli, sabırlı ve kararlı davranan, bunları günlük hayatına yansıtan, aksiyolojik olgunluğa erişmiş bireyler yetiştirmektir.

2. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN TEMEL YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni esas alınarak hazırlanmıştır. Köklerden geleceğe temasıyla toplumu ve ülkesini imar eden şahsiyetler yetiştirmeyi ahlaki bir sorumluluk olarak gören Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sunduğu çerçeve doğrultusunda Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nda beceri temelli bir anlayış benimsenmiş ve öğrencilerin bütüncül gelişimi hedeflenmiştir. Bu ders, kazanılan bilgi ve becerilerin günlük hayata aktarılmasını sağlarken öğrencilerin İslam ve Osmanlı kültürünün manevi mirası olan hattatlığa ilk adımı atmalarına da rehberlik edecektir. Bu yönüyle Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin aksiyolojik olgunluk, ahlaki bilinç ve estetik bakış açısı başta olmak üzere yetkin ve erdemli insan profilini oluşturan yaklaşımları temel almıştır.

"Arap Yazısının Doğuşu ve Gelişimi", "Temel Yazı Çeşitleri: Aklamısitte", "Diğer Yazı Çeşitleri" ve "Mushaf Kitabeti" öğretim programının ünitelerini oluşturmaktadır. Her ünitenin içerik çerçevesinin sonunda nesih meşk öğretimine yer verilerek öğrencilerin disiplinli ve istikrarlı bir şekilde doğrudan uygulamalar yapmasına imkân tanınmıştır.

Planlı, dinamik ve döngüsel bir süreç olan program geliştirme çalışmaları; ihtiyaçların literatür incelemesi ve paydaş görüşleriyle düzenli olarak değerlendirilmesini, bu doğrultuda öğretim programlarının sistematik bir şekilde güncellenmesini gerektirmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bileşenleri esas alınarak geliştirilen Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı bu çerçevede birey, toplum, doğa ve konu alanı özelinde mevcut ihtiyaçları karşılamayı amaçlamaktadır. Ayrıca dikey boyutta Hüsnühat Yazı Çeşitleri Öğretim Programı'nda sunulan bilgilerle bağlantılı ve sade bir içerik çerçevesinin oluşturulması hedeflenmiştir.

Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, araştırma-sorgulamaya dayalı ve deneyim temelli bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin konular üzerinde derinleşmesine ve kendi öğrenme süreçlerini yönetmesine imkân tanımaktadır. Öğretim programında eğilimler, beceriler arası ilişkiler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerilerinin hedeflenen öğrenme çıktıları ve sunulan içerik ile ahenkli bir şekilde kazandırılmasına önem verilmiştir.

Erdemli insanı yetiştirmek için erdemlerin alt boyutları olan değerleri ve eylemlerini programlar arası bileşenler olarak nitelendiren Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Erdem: Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda değerler programın diğer ögelerinden, becerilerden ve alan içeriğinden ayrık bir şekilde değil programa kaynaşık olarak işlenmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde tanımlanan ve öğretim programlarının tamamlayıcısı olarak görülen tüm bu bileşenler, Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nda sistematik biçimde bir araya getirilmiştir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kavramsal beceriler ve alan becerileri, öğretim programlarında hedeflenen öğrenme çıktılarının temel bileşenleri olarak ele alınmaktadır. Kavramsal beceriler, bireyin soyut ve karmaşık düşünce süreçlerini anlamlandırarak bunları somut eylemlere dönüştürebilmesini sağlayan zihinsel süreçlerin ürünleri olarak tanımlanmaktadır. Alan becerileri ise kavramsal becerilerin belirli bir disipline özgü bilgi, yöntem ve uygulamalarla bütünleşmesi sonucunda ortaya çıkan ve ilgili alanın gerektirdiği yetkinlikleri ifade eden becerilerdir. Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme çıktıları oluşturulurken ilgili içerik çerçevesi ve gereksinimleri doğrultusunda kavramsal beceriler veya alan becerilerinden yararlanılmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin

1. Arap yazısının doğuşu ve gelişimini yorumlayabilmeleri,
2. Kûfi yazı çeşidinin hüsnühattaki önemini idrak edebilmeleri,
3. Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebeplerini sorgulayabilmeleri,
4. Altı yazı çeşidini karşılaştırabilmeleri,
5. Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerini karşılaştırabilmeleri,
6. Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımı hakkında bilgi toplayabilmeleri,
7. Nesih hattında sanatsal ürün oluşturabilmeleri,
8. Nesih hattında "be, cim ve sin" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmeleri,
9. Nesih hattında "sad, tı ve ayın" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmeleri,
10. Nesih hattında "fe, kef, mim ve he" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmeleri.

2.2. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

Bu derse ait öğretim programının uygulanması sürecinde aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni esas alınarak hazırlanmıştır. Hüsnühat yazı çeşitleri dersi kapsamında yapılacak planlamalarda geliştirilecek materyallerde ve yürütülecek eğitim öğretim süreçlerinde bu metnin rehberliğine başvurulması gerekmektedir. Tüm faaliyetler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yetkin ve erdemli insan olarak tanımlanan öğrenci profilinin hedeflerine ulaşacak şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, Hüsnühat I-II-III Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceriler esas alınarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede hüsnühat I-II-III dersi ile ilgili konularda yetkinlik kazanılmasının hüsnühat yazı çeşitleri dersinin amaçlarına ulaşılmasına olumlu etki edeceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Hüsnühat yazı çeşitleri dersinin haftada bir ders saati olarak okutulduğu durumlarda programda yer alan ortak öğrenme çıktılarının korunması esastır. Bu durumda ünite ve içeriklere ayrılan süreler yarıya indirilerek planlama yapılır. Etkinliklerin niteliği, kapsamı ve derinliği ise zümre öğretmenler kurulu tarafından Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temel ilkeleri esas alınarak okulun fiziki ve çevresel imkânları ile öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenir ve uygulanır.
- ğretim programının her ünitesinde sunulan bilgi ve beceriler günlük yaşamla doğrudan ilişkilendirilerek öğrenciler için anlamlı, işlevsel ve kalıcı hâle getirilmelidir.
- Öğretim programının her ünitesinde nesih meşk usulüne uygun olarak meşk öğretimine yer verilmiştir. Öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda gerçekleştirilecek bu çalışmalar, ezberden uzak ve yaparak yaşayarak öğrenme modeline dayalı bir şekilde yapılandırılmalıdır.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin yapısı gereği, öğrenme-öğretme yaşantılarında belirtilen ve öneri niteliği taşıyan ön

değerlendirme ve köprü kurma içerikleri doğrudan kullanılabileceği gibi öğrenme çıktısı esas alınarak farklılaştırılabilir. Ancak bu bölümlere öğrenme-öğretme yaşantılarında yer verilmesi esastır.

- Öğretim programında yer alan öğrenme-öğretme uygulamaları, hüsnühat yazı çeşitleri bağlamında temel bilgi ve becerileri kazandıracak, aktif öğrenmeyi sağlayacak ve çeşitli öğretim yöntemlerini kullanacak şekilde sunulmuştur. Planlamalar; ilgili ünitenin öğrenme çıktıları, eğilimler ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak yapılmalıdır. Öneri niteliğinde olan yöntem, teknik, ölçme ve değerlendirme araçlarında esneklik sağlanmaktadır.
- Öğretim programı genelinde öğrenme-öğretme uygulamalarının öğrencilerin özelliklerine uygun ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanması öngörülmektedir. Öğrenme-öğretme uygulamalarında sunulanların yanı sıra öğrencilerin ilgilerini çekecek konuyla ilgili bilgilerin ilişkilendirilmesi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öğretim programında işlenmesi beklenen ayet meali ve hadis metinlerinin seçiminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan kaynaklar esas alınmalı, bunun yanı sıra Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi gibi literatürde kabul gören güvenilir eserlere başvurulmalıdır.
- Öğretim programı doğrultusunda geliştirilecek materyallerde ve yürütülecek eğitim öğretim süreçlerinde öğrencilerin ilgili içerik çerçevesini, eğilimleri, becerileri ve değerleri edinmesi için olumlu senaryolardan yararlanılması beklenmektedir.
- Yapılacak planlamalar çerçevesinde ağırlıklı olarak görsel, işitsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli araç gereçten faydalanılması beklenmektedir.
- İçeriğin sanatsal ve felsefi ögelerle zenginleştirilmesi, öğrencilerin düzeylerine uygun olarak somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene ve kolaydan zora doğru yapılandırılması gerekmektedir.
- Eğitim öğretim süreçlerinde Türkçenin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
- Öğretim programında ve ders kitabında alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların Talim ve Terbiye Kurulu mütalaası ile uygulamaya konulan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu"na göre yazılması gerekmektedir. İlgili kılavuz ve ekinde bulunmayan alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların yazımında ise kılavuzda belirtilen ilke ve esaslara uyulmalıdır.

Programlar Arası Bileşenler

- Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı, öğrenme çıktılarında kullanılan becerilerle birlikte öğrencilere eğilimler, değerler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ve disiplinler arası bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde programlar arası bileşenler olarak tanımlanan bu unsurlar ünite tanıtım bölümlerinde belirtilmiş ve öğrenme-öğretme uygulamalarında ilişkilendirilmiştir. Yapılacak planlamalarda ilgili unsurların etkili ve isabetli bir şekilde işletilmesine azami önem verilmelidir.

- Bilgi ve beceriler içerik çerçevesi içinde anlamlı bir bütünlük oluştururken ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle öğrenmenin ayrılmaz bir parçası hâline getirilmektedir. Değerler, eğilimler, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerileri ise not ile değerlendirilmez ancak öğrencilerin belirtilen bileşenleri edinmesini kolaylaştıracak şekilde sunmaya ve uygun olan yerlerde öğrenme günlüğü ve öz değerlendirme formu gibi araçlarla öğrencilere farkındalık kazandırılmasına özen gösterilmelidir.

İçerik Çerçevesi

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesinde ele alınacak konular, öğrenilmesinin amaç olarak görüldüğü bir bilgi kataloğunu temsil etmekten ziyade sağlam, güvenilir, dayanıklı ve geçerli bilgiye karşılık gelmektedir. Bu yönüyle sunulacak bilgiler öğrenme çıktılarından bağımsız birer bilgi yığını değil, becerilerin gerçekleşmesine zemin hazırlayan tamamlayıcı unsur olarak görülmektedir. Ayrıca sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri ve eğilimlerin olgunlaştırılmasında ilgili içerik bağlam olarak kabul edilmektedir. Bu doğrultuda içerik, ezberlenecek bilgiler dizisi değil; beceri, değer ve eğilimlerin gelişmesini sağlayan bir araç olarak konumlandırılmalıdır.

- Anadolu İmam Hatip Lisesi Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nın içerik çerçevesi; Türkiye Yüzyılı Ma-

arif Modeli'nin beceri temelli yaklaşımı, öğrencilerin derse ilişkin ihtiyaçları ve hüsnühat sanatının kadim birikimi dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda içerikte yer alan bilgilerin sade, anlamlı, yararlı, güncel ve yaşamla ilişkili olmasına özen gösterilmiştir. Dolayısıyla içeriğin düşünme, sorgulama ve uygulama süreçlerini destekleyecek biçimde, gerçek yaşam örnekleriyle sunulmasına önem verilmelidir.

- İçerik çerçevesinde ele alınan başlıklar, öğrencilere salt bilgi aktarımı amacıyla sunulan konular olarak değil, hat sanatının doğası gereği ele alınması gereken temel unsurlar olarak değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda, öğrencilerin hat sanatının farklı yazı türleriyle zenginleşen çok yönlü bir sanat dalı olduğunu, ilgili konularda aktif katılım sağlayarak ve uygulama süreçlerinde rol üstlenerek kavramaları ve içselleştirmeleri sağlanmalıdır.
- Her ünitenin sonunda yer alan Nesih Meşk Öğretimi, öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri uygulamaya aktarmalarına yönelik olarak yapılandırılmış bir içeriktir. Bu süreçte, öğrencilerin öğretmen tarafından usta-çırak ilişkisini destekleyen bir yaklaşımla yönlendirilmesine ve uygulamalarının süreç içerisinde takip edilerek gerekli geri bildirimlerin sunulmasına önem verilmelidir.

Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)

- Öğretim programının öğrenme kanıtları ve öğrenme-öğretme uygulamalarında belirtilen ölçme ve değerlendirme araçları örnek teşkil etmesi amacıyla sunulmuştur. Mümkün olan durumlarda bu araçların kullanılması, gerekli durumlarda uyarlamalar yapılması veya ilgili öğrenme çıktısını geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçecek farklı araçların sürece dâhil edilmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda öğretim programında öneri niteliğinde sunulan ölçme ve değerlendirme araçlarının yanı sıra gözlem formu ve e-portfolyo gibi alternatif ölçme araçlarından da yararlanılabilir.
- Öğrencilerin yetenekleri, ihtiyaçları ve bireysel özellikleri dikkate alınarak kullanılması gereken ölçme ve değerlendirme araçları, öğrencilerin kazandıkları ya da geliştirdikleri becerileri ortaya koymalarına imkân tanımalıdır. Bilgi ve becerileri ölçerken öğrencilere ilgi çekici, günlük yaşamla ilişkili ve öncelikle yakın çevrede karşılaşabilecekleri problemlere yönelik görevler verilmelidir. Değerlendirme sürecinde yargılayıcı olmayan, motive edici geri bildirimler sunulmalı, ayrıca süreç boyunca dijital teknolojilerden etkin biçimde yararlanılmalıdır.
- Öğretim programı boyunca her ünitede gerçek hayatla ilişkili, bilginin transferine imkân sağlayan, öğrenci için anlamlı ve ilgi çekici olan, bireysel ilgi ve ihtiyaçlara göre farklılaşabilme konusunda esnekliğe imkân verecek şekilde bir performans görevi yapılandırılmıştır. Performans görevlerinin değerlendirilmesinde kullanılan ölçme araçlarındaki ölçütler, öğrenme çıktılarının süreç bileşenleri ve görevin özellikleri dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu görevlerin ölçme ve değerlendirme araçlarına öz, akran ve grup değerlendirme formları dâhil edilerek öğrencilerin değerlendirme sürecine aktif katılımı desteklenmelidir.
- Öğretim programının birinci ünitesinden itibaren öğrencilerden eğitim öğretim yılı boyunca gerçekleştirecekleri çalışmaları muhafaza etmek amacıyla bir meşk dosyası oluşturmaları beklenmektedir. Söz konusu meşk dosyasının ölçme ve değerlendirme süreçlerinde hem süreç hem de ürün boyutunda temel bir unsur olarak kullanılması, ayrıca istikrarlı çalışma sonucunda edinilen bilgi ve becerilerin öğrencilere somut biçimde gösterilmesine olanak sağlayan bir araç olarak değerlendirilmesi öngörülmektedir.

Öğrenme-Öğretme Yaşantıları

- Ünitelerin işleniş sırası ve ünitelere ayrılan süre öğretim programında belirtilmiştir. Ancak zümre öğretmenleri tarafından yapılacak planlamalarda öğrenci düzeyleri ve çevresel şartlar dikkate alınarak uyarlamalar yapılabilir.
- Öğrenme-öğretme sürecinde hem bilgi ve deneyim aktarımının sağlanması hem de öğrenme süreçleri izlenerek yönlendirici bir rehber olunması önemlidir. Bu bağlamda uygun öğrenme ortamlarının oluşturulmasında etkin bir rol oynanmalı; öğrenme hedefleriyle uyumlu biçimde öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişim alanları bütüncül bir yaklaşımla dikkate alınmalıdır. Bu doğrultuda öğrenme-öğretme yaşantılarının zenginleştirilmesiyle öğrenmenin kalıcı ve etkili biçimde gerçekleşmesi amaçlanmalıdır.
- Her ünitede öğrencilerin ortak ön bilgileri ve deneyimleri dikkate alınarak temel kabuller belirtilmiştir. Ön değerlen-

dirme sürecinde öğrencilerin temel kabullerde yer alan bilgi ve beceriye sahip olma durumlarının kontrol edilmesi, gerekli durumlarda temel kabullere ilişkin ihtiyaçların karşılanması beklenmektedir.

- Öğrencilerin hedeflenen öğrenme çıktılarına gerçek yaşam bağlamlarında ulaşmalarını sağlamak amacıyla okul dışı öğrenme ortamlarından (cami, türbe, kütüphane, mezarlık, müze, sergi alanı vb.) yararlanılmalı, edinilen deneyimlerin yansıtıcı çalışmalar ve raporlar aracılığıyla ifade edilmesi desteklenmelidir. Bu süreçte okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak ziyaretlerin gerekli önlemler alınarak planlanması önem arz etmektedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygun görülen dijital platformlar ve ulusal/uluslararası projeler sürece dâhil edilerek öğrenme desteklenmeli; millî ve dinî gün ve haftalar, öğrencilerin tarihî ve kültürel miras ile ortak değerleri tanımalarına, bunlar üzerinde düşünmelerine ve bu değerleri toplumsal yaşamla ilişkilendirmelerine yönelik öğrenme fırsatı olarak değerlendirilmelidir.
- Öğretim programında yönlendirme niteliğinde sunulan yöntem ve tekniklerin yanı sıra şerit zinciri, altı şapka, konuşan resimler, gezi-gözlem, bilişsel çıraklık gibi alternatif yöntem ve tekniklerden de yararlanılabilir.
- Araştırma ve sorgulamaya dayalı öğrenmeyi desteklemek, öğrenme sürecinde etkileşimi artırmak ve öğrencilerin iş birliği içinde öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla iş birlikli öğrenme ortamlarının öğrenme-öğretme yaşantılarına entegre edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda iş birlikli öğrenme uygulamalarının yalnızca sınıf içi etkinliklerle sınırlı kalmayıp okul geneline yaygınlaştırılması, farklı sınıf düzeylerinden öğrencilerin bir araya getirildiği ve akran öğretiminin etkin biçimde gerçekleştirildiği öğrenme etkinliklerinin planlanması büyük önem taşımaktadır.

Farklılaştırma

- Farklılaştırılmış öğretim, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç, hazırbulunuşluk düzeyi, öğrenme hızı, öğrenme profilleri ve yeteneklerini dikkate alarak kapsayıcı bir öğrenme ortamı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda içerik, süreç, öğrenme ortamı ve ürün boyutları özelleştirilir. Esnek gruplandırmalar ile çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılır; süreç boyunca gerçekleştirilen biçimlendirici değerlendirmeler doğrultusunda gerekli uyarlamalar yapılır.
- Farklılaştırma sürecinde aynı öğrenme çıktısına ulaşabilmek için zenginleştirici ve destekleyici etkinlikler yoluyla tüm öğrencilere öğrenme fırsatları sağlanmalı ve sınıftaki farklı öğrenme düzeyine sahip öğrencilerin gereksinimlerine cevap verecek şekilde planlama yapılmalıdır. Özellikle meşk öğretiminin ele alındığı içerik çerçevelerinde öğrencilerin gelişim durumları yakından takip edilmeli; bireysel özellikleri dikkate alınarak tanınan süre, sunulan destek ve beklenen performans farklılaştırılmalıdır.
- Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrenciler için öğretim programının ötesinde genişletilmiş ve derinleştirilmiş öğrenme fırsatları sunan bir stratejidir. Bu kapsamda içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında üst düzey düşünmeyi gerektirecek şekilde düzenlemeler yapılması beklenmektedir.
- Farklılaştırılmış öğretimin destekleme boyutu, öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrar ihtiyacı duyan öğrenciler için içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamında yapılan uyarlamaları kapsamaktadır. Bu uyarlamaların öğrenciyi etiketleyici veya akademik olarak yetersiz gösterici bir biçimde değil bireysel öğrenme hızına saygı temelinde planlanması gerekmektedir.
- Öğretim programında her ünite için zenginleştirme ve destekleme boyutunda etkinlik önerilerine yer verilmiştir. Bu bölümlerde yer alan içerikler kesinlik barındırmadığından ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin esnek yapısı gereği uyarlamalara açık olduğundan ders kitabında ilgili etkinliklere yer verilmemiştir. Öneri mahiyetinde sunulan bu yönlendirmelerin kullanılması durumunda çoklu duyuya hitap eden ve günlük yaşamla ilişkilendirilmiş deneyimler yoluyla kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi destekleyecek farklı zenginleştirme etkinliklerinin yalnızca tekrar yaptırmaya indirgenmemiş, öz farkındalık ve öz düzenleme gibi sosyal-duygusal öğrenme becerilerini destekleyen, öğrencinin güçlü yönlerini ortaya çıkaracak destekleme etkinliklerinin planlanması ve uygulanması beklenmektedir.
- Zenginleştirme ve/veya destekleme uygulamaları, ihtiyaç duyulması hâlinde sınıftaki öğrencilerin farklı öğrenme gereksinimlerini karşılayacak şekilde planlanır. Bu kapsamda yer alan içeriklere ders kitaplarında yer verilmez; söz konusu içerikler, ihtiyaç hâlinde e-içerik olarak sunulabilir.

2.3. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTILARI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2 SAAT)

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. ARAP YAZISININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	3	12	17
2. TEMEL YAZI ÇEŞİTLERİ: AKLAMISİTTE	3	22	31
3. DİĞER YAZI ÇEŞİTLERİ	2	16	22
4. MUSHAF KİTABETİ	2	18	25
Okul Temelli Planlama*	-	4	5
Toplam	**10**	**72**	**100**

HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (1 SAAT)

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. ARAP YAZISININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	2	6	17
2. TEMEL YAZI ÇEŞİTLERİ: AKLAMISİTTE	2	10	28
3. DİĞER YAZI ÇEŞİTLERİ	2	8	22
4. MUSHAF KİTABETİ	2	8	22
Okul Temelli Planlama*	-	4	11
Toplam	**8**	**36**	**100**

Hüsnühat Yazı Çeşitleri Programı'nın 1 (Bir) Ders Saati Olarak Okutulacağı Sınıflardaki Öğrenme Çıktıları Tablosu

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları
1. ARAP YAZISININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ	HYÇ.1.1., HYÇ.1.3.
2. TEMEL YAZI ÇEŞİTLERİ: AKLAMISİTTE	HYÇ.2.2., HYÇ.2.3.
3. DİĞER YAZI ÇEŞİTLERİ	HYÇ.3.1., HYÇ.3.2.
4. MUSHAF KİTABETİ	HYÇ.4.1., HYÇ.4.2.
Okul Temelli Planlama*	
Toplam	**8**

* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri; yerel çalışmalar, sosyal etkinlikler, proje ve okuma çalışmaları, araştırma ve gözlem gibi çalışmalar için ayrılan süredir. Söz konusu çalışmalar için ayrılan süre, eğitim öğretim yılı başında planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir. Eğitim öğretim yılı başında yapılması kararlaştırılan çalışmalar; okulun, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçları dikkate alınarak yıl içerisinde güncellenebilir.

2.4. DERS KİTABI FORMA SAYISI VE KİTAP EBADI

DERS KİTABI	FORMA SAYISI	KİTAP EBADI
Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi	9-11	19,5 cm X 27,5 cm

2.5. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Hüsnühat Yazı Çeşitleri Dersi Öğretim Programı'nda dört ünite yer almaktadır. Ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

Ünitenin adını ifade eder. →

1. ÜNİTE: ARAP YAZISININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Ünitede öğrenilmesi amaçlanan bilgi ve becerilere yönelik açıklamayı ifade eder. →

Bu ünitede öğrencilerin Arap yazısının doğuşu ve gelişimini yorumlayabilmesi, kûfi yazı çeşidinin hüsnühattaki önemini idrak edebilmesi ve nesih hattında sanatsal ürün oluşturabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 12 ← Ünitenin işleneceği süreyi ifade eder.

Disipline özgü şekilde yapılandırılan becerileri ifade eder. →

ALAN BECERİLERİ DAB4.5. İdrak Etme, SAB4.2. Sanatsal Ürün Oluşturma

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.14. Yorumlama ← Karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilen ve gözlemlenebilen temel beceriler ile soyut fikirleri ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerin bir ürünü olarak kullanılan bütünleşik ve üst düzey düşünme becerilerini ifade eder.

Öğrenme-öğretme sürecinde ilişkilendirilen sahip olunan becerilerin niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme ögeleri doğrultusunda gerekli durumlarda nasıl kullanıldığı ile ilgili zihinsel örüntüleri ifade eder. →

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma, E3.1. Muhakeme, E3.7. Sistematiklik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER ← Öğrenme-öğretme sürecinde ilişkilendirilen sosyal-duygusal öğrenme becerilerini, değerleri ve okuryazarlık becerilerini ifade eder.

Duyguları yönetmek, empati yapmak, destekleyici ilişkiler kurmak ve sağlıklı bir benlik geliştirmek için gerekli bilgi, beceri ve eğilimler bütününü ifade eder. →

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB3.2. Esneklik

Değerler D3. Çalışkanlık, D12. Sabır, D14. Saygı ← İnsani değerlerle birlikte millî ve manevî değerleri ifade eder.

Yeni durumlara uyum sağlamayı, değişimi fark etmeyi ve teknolojik yenilikleri günlük hayata aktarmayı sağlayan becerileri ifade eder. →

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Matematik ← Birbirleriyle bağlantılı farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin ilişkilendirilmesini ifade eder.

Öğrenme çıktılarında kullanılmayan ancak öğrenme-öğretme uygulamalarında, öğrenme çıktılarında odağa alınan becerilerle ilişkilendirilerek kullanılan kavramsal becerileri ve alan becerilerini ifade eder." →

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER SAB2. Görsel Mesajı Okuma (SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama)

Öğrenme yaşantıları sonunda öğrenciye kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ifade eder.

→ **ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ**

HYÇ.1.1. Arap yazısının doğuşu ve gelişimini yorumlayabilme

a) Arap yazısının doğuşu ve gelişimini inceler.
b) Arap yazısının doğuşu ve gelişimini bağlamdan kopmadan dönüştürür.
c) Arap yazısının doğuşu ve gelişimini nesnel, doğru ve anlamı değiştirmeyecek bir şekilde yeniden ifade eder.

← **HYÇ.1.1.**
- Öğrenme çıktı numarası
- Ünite numarası
- Ders kodu

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Arap Yazısının Doğuşu ve Gelişimi, Kûfi Yazı, Nesih Meşk Öğretimi: Rabbi Yessir Duası ve Harfler

← Öğrenme-öğretme sürecinde ele alınan bilgi kümesini (konuya/alt konuya ilişkin sınırlar) ifade eder.

Disipline ait başlıca genellemeyi ifade eder.

→ **Genellemeler**

Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel yazma gayesi Arap yazısının gelişimini hızlandırmıştır.

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, çıkış kartları, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, doğru yanlış soruları, öz ve akran değerlendirme formları, kontrol listesi veya dereceleme ölçeğiyle değerlendirilebilir.

← Öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi ile uygun ölçme ve değerlendirme araçlarını ifade eder.

Yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesi için sahip olunması gereken ön bilgileri ve/veya becerileri ifade eden temel kabullerin değerlendirilmesi ile öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçların belirlenmesini ifade eder.

→ **ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI**

Temel Kabuller

Öğrencilerin Arap harflerini tanıdıkları, hat sanatının farklı yazı türleriyle icra edilebildiğini ve meşkin usta-çırak ilişkisine dayanan bir eğitim yöntemi olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

← Önceki eğitim öğretim süreçlerinden getirildiği kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder.

Yeni bilgi ve becerileri öğrenmek için sahip olunması gereken ön bilgi ve becerilerin değerlendirilmesini ifade eder.

→ **Ön Değerlendirme Süreci**

Kur'an-ı Kerim'den ayetler, hadis metinleri ya da farklı Arapça metinler sunularak öğrencilerden okumaları istenebilir.

Köprü Kurma

Tarihî yazıtlardan örnekler sunulur ve öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan yazıların hangi ihtiyaçla nasıl ortaya çıktığına ilişkin görüşleri alınarak günlük yaşamla ilişki kurulabilir.

← Mevcut bilgi ve beceriler ile edinilecek bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecinin yanı sıra edinilecek bilgi ve beceriler ile günlük yaşam deneyimleri arasında bağ kurmayı ifade eder.

Hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder.

→ **Öğrenme-Öğretme Uygulamaları**

HYÇ.1.1
Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi başka milletlerin de Arap alfabesini kullandığı paylaşılarak konuya dikkat çekilir (E1.1). Öğrencilerden matbu ve dijital kaynaklardan Arap yazısının doğuşu ve gelişimini incelemeleri istenir (OB1, OB2). Öğrenciler Arap yazısının doğuşu ve gelişimini bir tarih şeridi oluşturarak ifade eder. Arap yazısının doğuşu ve gelişiminin nesnel, doğru ve anlamı değiştirmeyecek bir şekilde paylaşılması istenir (SDB2.1). Bu süreçte soru-cevap tekniğinden yararlanılabilir. Arap yazısının kökeni ve İslam öncesi dönemde Arap yazısı ele alınır. Arap yazısının yazı sistemi, meşk ve cezm yazıları açıklanır. İslamiyet'in etkisiyle Arap yazısının noktalama, harekeleme, imlâ bakımından ıslahı vurgulanır.

FARKLILAŞTIRMA

← Öğrenme profilleri bakımından farklılık gösteren öğrencilere yönelik çeşitli zenginleştirme ve desteklemeye ilişkin öğrenme- öğretme yaşantılarını ifade eder.

Akranlarından daha ileri düzeydeki öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan, onların bilgi ve becerilerini geliştiren eğitim yaklaşımlarını ifade eder.

→ **Zenginleştirme**

Arap yazısının doğuşu ve gelişimiyle ilgili öğrencilerden dijital öykü oluşturması istenebilir. Kûfi yazı türünün hat sanatındaki önemiyle ilgili öğrencilerin hattatlarla röportaj yapması istenebilir.

Öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrencilere ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış yollar sunmayı ifade eder.

→ **Destekleme**

Arap yazısının doğuşu ve gelişimiyle ilgili bir zaman çizelgesi sunularak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

← Öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.

3. HÜSNÜHAT YAZI ÇEŞİTLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN SINIF DÜZEYLERİNE AİT ÜNİTELERİ

1. ÜNİTE: ARAP YAZISININ DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Bu ünitede öğrencilerin Arap yazısının doğuşu ve gelişimini yorumlayabilmesi, kûfi yazı çeşidinin hüsnühattaki önemini idrak edebilmesi ve nesih hattında sanatsal ürün oluşturabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ	12
ALAN BECERİLERİ	DAB4.5. İdrak Etme, SAB4.2. Sanatsal Ürün Oluşturma
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.14. Yorumlama
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma, E3.1. Muhakeme, E3.7. Sistematiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri	SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB3.2. Esneklik
Değerler	D3. Çalışkanlık, D12. Sabır, D14. Saygı
Okuryazarlık Becerileri	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Matematik
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	SAB2. Görsel Mesajı Okuma (SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HYÇ.1.1. Arap yazısının doğuşu ve gelişimini yorumlayabilme

a) *Arap yazısının doğuşu ve gelişimini inceler.*
b) *Arap yazısının doğuşu ve gelişimini bağlamdan kopmadan dönüştürür.*
c) *Arap yazısının doğuşu ve gelişimini nesnel, doğru ve anlamı değiştirmeyecek bir şekilde yeniden ifade eder.*

HYÇ.1.2. Kûfi yazı çeşidinin hüsnühattaki önemini idrak edebilme

a) *Kûfi yazı çeşidiyle ilgili tefekkür sürecini gözden geçirir.*
b) *Kûfi yazı çeşidiyle ilgili tefekkür sürecine dayalı çıkarım yapar.*
c) *Kûfi yazı çeşidiyle ilgili ulaşılan çıkarımları değerlendirir.*

HYÇ.1.3. Nesih hattında sanatsal ürün oluşturabilme

a) *Nesih hattında kullanılan görsel anlatım unsurlarını ifade eder.*
b) *Nesih meşk usulüne uygun biçimde meşk çalışmasını sanatsal ürüne dönüştürür.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Arap yazısının Doğuşu ve Gelişimi

Kûfi Yazı

Nesih Meşk Öğretimi: Rabbi Yessir Duası ve Harfler

Genellemeler

Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel yazma gayesi Arap yazısının gelişimini hızlandırmıştır.

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, çıkış kartları, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, doğru yanlış soruları, öz ve akran değerlendirme formları, kontrol listesi veya dereceleme ölçeğiyle değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden Arap yazısının gelişimini gösteren görsel örnekler ile kûfi yazıyla yazılmış eserlerin görsel örneklerini toplaması istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Sonuç değerlendirmede performans görevinin yanı sıra yazılı yoklamalar ve öğrencinin nesih meşk çalışmalarını içeren ürün dosyası kullanılabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin Arap harflerini tanıdıkları, hat sanatının farklı yazı türleriyle icra edilebildiğini ve meşkin usta-çırak ilişkisine dayanan bir eğitim yöntemi olduğunu bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Kur'an-ı Kerim'den ayetler, hadis metinleri ya da farklı Arapça metinler sunularak öğrencilerden okumaları istenebilir.

Günlük yaşamda karşılaşılan hat yazı türlerinin farklılıkları sorulabilir.

Hat sanatında meşk kavramına yönelik kelime ilişkilendirme testi uygulanabilir.

Köprü Kurma

Tarihi yazıtlardan örnekler sunulur ve öğrencilerden günlük yaşamda kullanılan yazıların hangi ihtiyaçla nasıl ortaya çıktığıyla ilgili görüşleri alınarak günlük yaşamla ilişki kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HYÇ.1.1

Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi başka milletlerin de Arap alfabesini kullandığı paylaşılarak konuya dikkat çekilir **(E1.1)**. Öğrencilerden matbu ve dijital kaynaklardan Arap yazısının doğuşu ve gelişimini incelemeleri istenir **(OB1, OB2)**. Öğrenciler Arap yazısının doğuşu ve gelişimini bir tarih şeridi oluşturarak ifade eder. Arap yazısının doğuşu ve gelişiminin nesnel, doğru ve anlamı değiştirmeyecek bir şekilde paylaşılması istenir **(SDB2.1)**. Bu süreçte soru-cevap tekniğinden yararlanılabilir. Arap yazısının kökeni ve İslam öncesi dönemde Arap yazısı ele alınır. Arap yazısının yazı sistemi, meşk ve cezm yazıları açıklanır. İslamiyet'in etkisiyle Arap yazısının noktalama, harekeleme, imlâ bakımından ıslahı vurgulanır. Arap yazısının Kur'an-ı Kerim'i güzel yazma gayesiyle gelişmeye başladığı açıklanır. Bu yolda yürüyen hattatların, çalışmalarında nasıl bir tutum sergilemeleri gerektiği üzerine öğrencilerin görüşleri alınır **(D12.3)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında tanılayıcı dallanmış ağaç, açık uçlu sorular, öğrenme günlükleri kullanılabilir.

HYÇ.1.2

İslamiyet'in ilk dönemlerinde Kur'an-ı Kerim'in kûfi yazı hattıyla yazıldığı bilgisi paylaşılır ve kûfi yazı çeşidinin ismini nereden almış olabileceği sorularak öğrencilerin tahminleri alınır **(E1.1, SDB2.1)**. Kûfi yazının doğuşu, gelişimi, özellikleri ve makılı yazı açıklanır. Kûfi yazı türü bir görsel üzerinden incelenir **(OB4, OB9)**. Hz. Ali Dönemi'nden itibaren kûfi diye adlandırılan yazı türünün hat sanatındaki yerine değinilir. Öğrencilerden kûfi yazı türünün hüsnühattaki önemini düşünmeleri ve tefekkür sürecini gözden geçirmeleri istenir **(E3.1)**. Öğrenciler tefekkür sürecine dayalı olarak kûfi hattının hüsnühattaki önemiyle ilgili çıkarımlar yapar **(E3.7)**. Bu süreçte düşün-eşleş-paylaş tekniğinden yararlanılabilir. Ulaşılan çıkarımlar öğretmen rehberliğinde değerlendirilir. Kûfi yazı türünün uzun süre hüsnühat sanatını sonraki nesillere taşıdığı vurgulanarak öğrencilerin bu manevi değere duyarlı olması sağlanır **(D14.3)**. Bu süreçte gezi-gözlem tekniğinden yararlanılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında yapılandırılmış grid, çıkış kartı kullanılabilir. Performans görevi olarak öğrencilerden Arap yazısının gelişimini gösteren görsel örnekler toplamaları, kûfi yazıyla yazılmış eserleri fotoğraflamaları ve kapsamlı bir sunum yapmaları istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

HYÇ.1.3

Mushaf kitabetinde nesih yazı türünün daha sık tercih edilmesinin sebebi sorularak öğrencilerin tahminleri alınır **(E1.1, SDB2.1)**. Nesih yazısının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi ele alınır. Nesih hattında noktanın ölçü birimi olduğu açıklanarak harflerin ölçüleri ve biçimsel özellikleri üzerinde durulur. Bu kapsamda matematik dersinin geometrik şekiller içeriğiyle ilişkilendirme yapılır. Öğretmen tarafından nesih meşk usulünde Rabbi yessir duasının ve harflerin yazılışı açık ve anlaşılır biçimde gösterilir. Hattat Mehmed Şevki Efendi'nin meşk murakkası incelenerek öğrencilerden nesih hattında kullanılan araç gereci, harflerin biçimlerini, ölçülerini ve yazının düzenine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade etmeleri istenir **(OB4, OB9, SAB2.1)**. Öğrencilerin uygun aşamalarda deneme yapmalarına imkân tanınarak öz yeterlik algıları desteklenir **(E1.4)**. Rabbi yessir duasının ve harflerin nesih meşk usulüne uygun biçimde yazılabilmesi için gerekli ön hazırlıklar yapılır. Uygulama sürecinde birden fazla deneme yapılabileceği belirtilerek öğrencilerin karşılaşabilecekleri güçlükler karşısında sakin ve çözüm odaklı olmaları desteklenir **(SDB3.2)**. Öğrenciler, meşk murakkasındaki örneği esas alarak Rabbi yessir duasını ve harfleri nesih meşk usulüne uygun biçimde yazar **(E3.7)**. Harflerin ölçülerine, biçimlerine ve birleşimlerine dikkat ederek meşk çalışmalarını sanatsal ürüne dönüştürür. Bu süreçte dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Yapılacak çalışmaların ürün dosyası oluşturularak muhafaza altına alınması ve böylelikle disiplinli ve istikrarlı çalışma alışkanlığı oluşturulması sağlanır **(D3.1)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kontrol listesi, dereceleme ölçeği, öz değerlendirme formları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Arap yazısının doğuşu ve gelişimiyle ilgili öğrencilerden dijital öykü oluşturması istenebilir.

Kûfi yazı türünün hat sanatındaki önemiyle ilgili öğrencilerin hattatlarla röportaj yapması istenebilir.

Mehmed Şevki Efendi'nin meşk murakkasında yer alan nesih harflerinin öğrenciler tarafından cetvelle ölçülerek nokta ölçüleriyle karşılaştırılması istenebilir.

Destekleme

Arap yazısının doğuşu ve gelişimiyle ilgili bir zaman çizelgesi sunularak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri istenebilir.

Kûfi yazı türünün hat sanatındaki önemiyle ilgili bilgilendirici görsel ve işitsel materyal sunularak öğrencilerin çıkarımlarını not alması istenebilir.

Nesih harflerini gölgelendirilmiş olarak gösteren meşk kâğıtları sunularak öğrencilerden gölgelendirilmiş kâğıtlara meşk etmeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÜNİTE: **TEMEL YAZI ÇEŞİTLERİ: AKLAMISİTTE**

Bu ünitede öğrencilerin yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebeplerini sorgulayabilmesi, altı yazı çeşidini karşılaştırabilmesi ve nesih hattında "be, cim ve sin" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ	22
ALAN BECERİLERİ	SAB4.2. Sanatsal Ürün Oluşturma
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.7. Karşılaştırma, KB2.8. Sorgulama
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E1.3. Azim ve Kararlılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.7. Sistematiklik, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri	SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık
Değerler	D7. Estetik, D18. Temizlik
Okuryazarlık Becerileri	OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Arapça
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	SAB1. Sanatsal Algılama (SAB1.2. Sanatsal Karşılaştırma), SAB2. Görsel Mesajı Okuma (SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HYÇ.2.1. Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebeplerini sorgulayabilme

a) *Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında merak ettiklerini tanımlar.*
b) *Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında sorular sorar.*
c) *Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında bilgi toplar.*
ç) *Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.*
d) *Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında topladığı bilgiler üzerinden çıkarım yapar.*

HYÇ.2.2. Aklamısittedeki yazı çeşitlerini karşılaştırabilme

a) *Aklamısittedeki yazı çeşitlerinin özelliklerini belirler.*
b) *Aklamısittedeki yazı çeşitlerinin belirlenen özelliklerine ilişkin benzerliklerini listeler.*
c) *Aklamısittedeki yazı çeşitlerinin belirlenen özelliklerine ilişkin farklılıkları listeler.*

HYÇ.2.3. Nesih hattında "be, cim ve sin" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilme

a) *Nesih hattında "be, cim ve sin" harflerinin yazılış ve birleşimlerine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade eder.*
b) *"Be, cim ve sin" harfleriyle nesih meşk usulüne uygun meşk çalışmasını sanatsal ürüne dönüştürür.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Yazı Çeşitlerinin Ortaya Çıkış Sebepleri

Altı Yazı Çeşidi

Nesih Meşk Öğretimi: Be, Cim ve Sin Birleşimleri

Genellemeler

Aklamısitte hat sanatının zenginliğini göstermektedir.

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, çıkış kartları, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, görsel eşleştirme, doğru yanlış soruları, öz değerlendirme formları, kontrol listesi veya dereceleme ölçeği ile değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden altı yazı çeşidini görsellerle destekleyerek tanıtan bir kitapçık hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Sonuç değerlendirmede performans görevinin yanı sıra eşleştirme, boşluk doldurma ve kısa cevaplı sorulardan oluşan çalışma yaprağı ve öğrencinin nesih meşk çalışmalarını içeren ürün dosyası kullanılabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin kullanım alanlarına göre farklı yazı çeşitlerinin olduğunu ve altı yazı çeşidinin isimlerini bildiği nesih meşk uygulamasına ilişkin tecrübeleri olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Kullanım alanlarına göre hat yazıları arasındaki farklara ilişkin öğrencilerin izlenimleri sorulabilir.

Hat sanatında kullanılan yazı çeşitlerinden hangilerinin adlarının bilindiği sorulabilir.

Harfleri birleştirmeden önce hat talebesinin sahip olması gereken becerilerin neler olduğu sorulabilir.

Köprü Kurma

Dijital ortamlarda kullanılan yazı fontlarındaki çeşitlilik ile hat yazılarındaki çeşitlilik üzerinden günlük yaşamla bağlantı sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HYÇ.2.1

Farklı kullanım alanlarından hüsnühat görselleri sunularak hat sanatında kullanılan yazı çeşitlerinin sayısına ilişkin öğrencilerin tahminleri alınır **(E1.1, SDB2.1)**. Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında öğrencilerin merak ettiklerini tanımlamaları ve sorular sormaları istenir **(E3.8)**. Öğretmen rehberliğinde öğrenciler gruplara ayrılır ve yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında bilgi toplar **(SDB2.2, E3.4)**. Toplanan bilgilerin öğretmen rehberliğinde doğruluğu değerlendirilir **(E3.10)**. Öğrenciler yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri hakkında topladığı bilgiler üzerinden çıkarım yapar. Bu süreçte yansıtıcı günlüklerden yararlanılabilir. Estetik gelişmeler, kullanım alanları ve Mushaf yazımı gibi konuların yazıların çeşitlenmesindeki önemi açıklanır. Yazı çeşitlerinin ortaya çıkışında önemli rolü olan hattatlara yer verilerek farklı bakış açılarının topluma katkıları vurgulanır **(SDB2.3)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu sorular ve öğrenme günlükleri kullanılabilir.

HYÇ.2.2

Tevki, rikaa, muhakkak, reyhani, sülüs ve nesih yazılarından oluşan aklamısitte kavramı ele alınır. Aklamısittede yer alan rikaa ile daha sonra ortaya çıkmış rikanın farkına değinilir. Aklamısittenin hat sanatının zenginliğini gösterdiği vurgulanır. Hat yazı çeşitleri, görselleriyle birlikte sunularak açıklanır. Aklamısittenin kullanım alanları ele alınır. Öğretmen rehberliğinde öğrencilerden hat yazı çeşitlerinin özelliklerinin belirlenmesi istenir **(OB4)**. Öğrenciler belirledikleri özelliklere ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları listeler **(SAB1.2)**. Bu süreçte biçim, leke dengesi, esve-beyaz oranı, satır nizamı, harf anatomisi gibi ölçütlerden oluşan karşılaştırma veya anlam çözümleme tablolarından yararlanılabilir. Hat yazı çeşitlerinden hangilerinin öğrencilerin ilgisini daha çok çektiği sorularak güzelliğin göreceli bir kavram olduğunun farkına varmaları sağlanır **(D7.1)**. Öğrenciler öğretmen rehberliğinde altı gruba ayrılır; tevki, rikaa, muhakkak, reyhani, sülüs ve nesih yazı çeşitlerine ait görseller üzerinden bu türlerin özelliklerinin belirlenmesi sağlanır **(SDB2.1, SDB2.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görsel eşleştirme ve çıkış kartları kullanılabilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden altı yazı çeşidini görsellerle destekleyerek tanıtan bir kitapçık hazırlamaları istenebilir. Kitapçıkta yazı çeşitlerinin benzerlik ve farklılıklarına yer verilmesi beklenir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

HYÇ.2.3

Arapçada kendinden sonra gelen harflerle birleşmeyen harfler listelenerek öğrencilere sunulur. Bu kapsamda Arapça dersinin haydi tanışalım içeriğiyle ilişkilendirme yapılır. "Be, cim ve sin" harflerinin birleşik yazılışı detaylıca ele alınır. Harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları tanıtılır. Bu doğrultuda harfler arasındaki uzaklıklar ve eğimler nokta ölçüsüyle gösterilir. Hattat Mehmed Şevki Efendi'nin meşk murakkası incelenerek öğrencilerden "be, cim ve sin" harflerinin yazımında kullanılan araç gereci, harflerin biçimlerini, ölçülerini, birleşimlerini ve yazının düzenine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade etmeleri istenir **(OB4, OB9, SAB2.1)**. Meşk uygulama sürecinde yazı malzemelerinin, masanın ve sınıfın temizliğinin ortaya çıkacak üründeki etkisi açıklanarak öğrencilerin temiz ve düzenli bir ortamın üretkenlik için önemini fark etmesi sağlanır **(D18.1)**. Meşk uygulaması için gerekli ön hazırlıklar yapılır. Öğrenciler "be, cim ve sin" harflerinin birleşimlerini, harflerin biçimlerine, ölçülerine ve birleşim özelliklerine dikkat ederek nesih meşk usulüne uygun biçimde yazar **(E3.7)**. Meşk murakkasındaki örneğe benzetinceye kadar istikrarlı bir şekilde sürekli meşk edilmesi istenir **(E1.3)**. Öğrenciler böylelikle meşk çalışmalarını sanatsal ürüne dönüştürür. Bu süreçte öz değerlendirme formları kullanılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kontrol listesi, dereceleme ölçeği ve öz değerlendirme formları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden yazı çeşitlerinin ortaya çıkmasında İbni Mukle'nin etkisini araştırması ve ulaştığı bilgilerle bir broşür hazırlaması istenebilir.

Kullanılan yazı çeşitlerinin incelenmesi için öğrencilerden Ahmet Karahisari Mushaf'ı üzerinde çalışması ve bir inceleme raporu hazırlaması istenebilir.

Mehmed Şevki Efendi ile Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin "be" harfi birleşimlerinin öğrenciler tarafından karşılaştırılması istenebilir.

Destekleme

Yazı çeşitlerinin ortaya çıkış sebepleri bilgi görseliyle sunularak öğrencilerden çıkarımlarını not etmesi istenebilir.

Yazı çeşitlerine ait örnekler, görsel ve işitsel materyallerle tanıtılarak öğrencilerin altı yazı çeşidi arasındaki farkları paylaşması istenebilir.

Nesih uygulamasındaki "be, cim ve sin" harflerini büyütülmüş olarak gösteren meşk örnekleri öğrenciye verilerek bu büyüklükte bir kamış kalemle meşk etmeleri istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ÜNİTE: **DİĞER YAZI ÇEŞİTLERİ**

Bu ünitede öğrencilerin aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerini karşılaştırabilmesi ve nesih hattında "sad, tı ve ayın" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ	16
ALAN BECERİLERİ	SAB4.2. Sanatsal Ürün Oluşturma
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.7. Karşılaştırma
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E1.3. Azim ve Kararlılık, E3.2. Odaklanma, E3.7. Sistematiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri	SDB1.2. Kendini Düzenleme, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme
Değerler	D15. Sevgi, D17. Tasarruf
Okuryazarlık Becerileri	OB3. Finansal Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Türk Dili ve Edebiyatı
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	KB2.15. Yansıtma, SAB2. Görsel Mesajı Okuma (SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HYÇ.3.1. Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerini karşılaştırabilme

a) *Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerine ilişkin özellikleri belirler.*

b) *Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerine ilişkin belirlediği özelliklerin benzerliklerini listeler.*

c) *Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerine ilişkin belirlediği özelliklerin farklılıklarını listeler.*

HYÇ.3.2. Nesih hattında "sad, tı ve ayın" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilme

a) *Nesih hattında "sad, tı ve ayın" harflerinin yazılış ve birleşimlerine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade eder.*

b) *"Sad, tı ve ayın" harfleriyle nesih meşk usulüne uygun meşk çalışmasını sanatsal ürüne dönüştürür.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Aklamısitte Dışında Kalan Yazı Çeşitleri

Nesih Meşk Öğretimi: Sad, Tı ve Ayın Birleşimleri

Genellemeler

Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitleri hat sanatının kendi gelenekleri çerçevesinde sürekli bir gelişim içerisinde olduğunu göstermektedir.

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, çıkış kartları, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, görsel eşleştirme, doğru yanlış soruları, öz değerlendirme formları, kontrol listesi veya dereceleme ölçeğiyle değerlendirilebilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden talik, divani, celi divani ve rikaa yazı çeşitlerini görsellerle destekleyerek tanıtan bir sınıf panosu hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

Sonuç değerlendirmede performans görevinin yanı sıra eşleştirme, boşluk doldurma ve kısa cevaplı sorulardan oluşan çalışma yaprağı ve öğrencinin nesih meşk çalışmalarını içeren ürün dosyası kullanılabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin hat sanatında aklamısittenin dışında da bazı yazı çeşitleri olduğunu bildikleri, nesih harflerinin birleşik yazılışlarına ilişkin tecrübeleri olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerinden hangilerinin isimlerinin bilindiği sorulabilir.

Nesih meşki yaparken harf birleşimleri yazımında kendinden sonraki harfle birleşmeyen harflerin hangileri olduğu sorulabilir.

Köprü Kurma

Farklılıkların bir zenginlik olduğunu gösteren örnekler üzerinden hat sanatında kullanılan yazı çeşitlerinin de zenginlik olarak görüldüğü açıklanarak günlük yaşamla ilişki kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HYÇ.3.1

Öğrencilerden talik, divani, celi divani, rika yazı çeşitlerinin neden aklamısitte dışında yer aldığı hakkında tahminleri alınır **(E1.1, SDB2.1)**. Bu yazı çeşitlerinin hat sanatının kendi gelenekleri çerçevesinde sürekli bir gelişim içerisinde olduğunu gösterdiği vurgulanır. Talik, divani, celi divani ve rika yazı çeşitleri görselleriyle birlikte sunularak açıklanır. Öğretmen rehberliğinde öğrencilerden sunulan hat yazı çeşitlerinin özelliklerinin belirlenmesi istenir **(OB4)**. Öğrenciler hat yazı çeşitlerinin belirlenen özelliklerine ilişkin benzerlikleri ve farklılıkları listeler **(E3.2)**. Bu süreçte karşılaştırma tablolarından yararlanılabilir. Osmanlı Dönemi'nde devlet arşivlerinde, mimari alanda ve ilim alanında sıklıkla kullanılan hat yazı çeşitlerinin kültürel bir miras olduğu açıklanarak öğrencilerin kültürel mirasın korunmasında duyarlı davranması sağlanır **(D15.2, OB5)**. Bu kapsamda Türk dili ve edebiyatı dersinin nesillerin mirası temasıyla ilişkilendirme yapılır. Sınıfta talik, divani, celi divani ve rika yazı çeşitlerinin her biri için birer istasyon oluşturulur. Öğrencilerin gruplar hâlinde istasyonları dolaşmaları ve ilgili yazı türünün özelliklerini belirlemeleri istenir **(SDB2.2)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görsel eşleştirme ve çıkış kartları kullanılabilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden talik, divani, celi divani ve rika yazı çeşitlerini görsellerle destekleyerek tanıtan bir sanat koridoru hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formuyla değerlendirilebilir.

HYÇ.3.2

"Sad, tı ve ayın" harflerinin kendinden sonra gelen harflerle birleşimleri tanıtılır. Bu doğrultuda harfler arasındaki uzaklıklar ve eğimler nokta ölçüsüyle gösterilir. Hattat Mehmed Şevki Efendi'nin meşk murakkası incelenerek öğrencilerden "sad, tı ve ayın" harflerinin yazılış ve birleşimlerine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade etmeleri istenir **(OB4, OB9, SAB2.1)**. Meşk uygulaması için gerekli ön hazırlıklar yapılır. Öğrenciler "sad, tı ve ayın" harflerinin birleşimlerini, harflerin biçimlerine, ölçülerine ve birleşim özelliklerine dikkat ederek nesih meşk usulüne uygun biçimde yazar **(E3.7)**. Meşk murakkasındaki örneğe benzetinceye kadar istikrarlı bir şekilde sürekli meşk edilmesi istenir **(E1.3)**. Öğrenciler böylelikle meşk çalışmalarını sanatsal ürüne dönüştürür. Bu süreçte kontrol listesi kullanılabilir. Meşk uygulamasında malzemelerin iktisatlı bir şekilde kullanılmasının zaman ve tutumluluk açısından önemi sorularak öğrencilerin israfın zararlarını fark etmesi sağlanır **(D17.1, SDB3.3, OB3)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında çıkış kartları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden talik, divani, celi divani ve rika yazı çeşitlerini içeren ve cevap anahtarı hazırlanmış bir farkları bulma çalışma kâğıdı oluşturmaları istenebilir.

Mehmed Şevki Efendi ile Mustafa Halim Efendi'nin nesih "sad, tı ve ayın" harf birleşimlerinin karşılaştırılması öğrencilerden istenebilir.

Destekleme

Aklamısitte dışında kalan yazı çeşitlerine ait görseller, özellikleri işaretlenerek sunulabilir ve öğrencilerden farklılıkları not etmeleri istenebilir.

Nesih uygulamasındaki "sad, tı ve ayın" harflerini büyütülmüş ve kalem hareketlerine göre renklendirilmiş şekilde gösteren meşk örnekleri verilerek öğrencilerden bu örneklere bakarak çalışmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. ÜNİTE: **MUSHAF KİTABETİ**

Bu ünitede öğrencilerin Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımı hakkında bilgi toplayabilmeleri ve nesih hattında "fe, kef, mim ve he" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ	18
ALAN BECERİLERİ	SAB4.2. Sanatsal Ürün Oluşturma
KAVRAMSAL BECERİLER	KB2.6. Bilgi Toplama
EĞİLİMLER	E1.1. Merak, E1.3. Azim ve Kararlılık, E1.6. Seçicilik, E3.4. Gerçeği Arama, E3.7. Sistematiklik
PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER	
Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri	SDB1.1. Kendini Tanıma, SDB1.2. Kendini Düzenleme, SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği
Değerler	D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D7. Estetik, D12. Sabır
Okuryazarlık Becerileri	OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB9. Sanat Okuryazarlığı
DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER	Kur'an-ı Kerim, Tarih
BECERİLER ARASI İLİŞKİLER	SAB2. Görsel Mesajı Okuma (SAB2.1. Görsel Mesajı Algılama), SAB3. Sanat Eserini İnceleme (SAB3.4. Sanatsal Yargıda Bulunma)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

HYÇ.4.1. Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımıyla ilgili bilgi toplayabilme

a) *Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımıyla ilgili bilgi toplayacağı kaynakları belirler.*

b) *Belirlediği aracı kullanarak Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımıyla ilgili bilgi toplar.*

c) *Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımıyla ilgili ulaştığı bilgileri doğrular.*

ç) *Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımıyla ilgili doğruladığı bilgileri kaydeder.*

HYÇ.4.2. Nesih hattında "fe, kef, mim ve he" harfleriyle sanatsal ürün oluşturabilme

a) *Nesih hattında "fe, kef, mim ve he" harflerinin yazılış ve birleşimlerine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade eder.*

b) *"Fe, kef, mim ve he" harfleriyle nesih meşk usulüne uygun meşk çalışmasını sanatsal ürüne dönüştürür*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Mushaf Kitabetinde Hüsnühattın Kullanımı

Nesih Meşk Öğretimi: Fe, Kef, Mim ve He Birleşimleri

Genellemeler

Hat sanatının İslam toplumunda yaygınlaşması ve gelişmesinde en önemli unsur Mushaf kitabeti olmuştur.

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; öğrenme günlüğü, çıkış kartları, açık uçlu sorular, kısa cevaplı sorular, doğru yanlış soruları, öz ve akran değerlendirme formları, kontrol listesi veya dereceleme ölçeği ile değerlendirilebilir. Performans görevi olarak öğrencilerden Mushaf kitabetinde hüsnühattın önemini ele alan ve Mushaf kitabetinde meşhur hattatlardan birini tanıtan dijital içerik veya duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir. Bu performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir. Sonuç değerlendirmede performans görevinin yanı sıra yazılı yoklamalar ve öğrencinin nesih meşk çalışmalarını içeren ürün dosyası kullanılabilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin hat sanatıyla yazılan Mushaf ile dijital ortamlarda yazılan Mushaf'ı ayırt edebildikleri ve nesih meşk uygulamasındaki harf birleşimlerini iyi derecede yapabildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Hat sanatıyla yazılan Mushaf ile dijital ortamlarda yazılan Mushaf örnekleri sunularak aralarındaki farkların ifade edilmesi istenebilir.

Nesih meşk usulüne uygun olarak harf birleşimlerine örnekler yazılması istenebilir.

Köprü Kurma

Güzel bir kıraatle okunan Kur'an-ı Kerim tilavetini dinlemenin ruhu ve kalbi doyuran yönü ile hüsnühatla yazılan Kur'an-ı Kerim'in göze ve gönle hoş gelen yönü ilişkilendirilerek somut yaşantılar örneklendirilebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

HYÇ.4.1

Farklı dönemlere ait Mushaf sayfası görselleri üzerinden yazının tarihî gelişimine dikkat çekilir **(OB4, OB9)**. Bu gelişmelerde etkili olan sebepler hakkında öğrencilerin tahminleri alınır **(E1.1, SDB2.1)**. Hat sanatının İslam toplumunda yaygınlaşması ve gelişmesinde en önemli unsurun Mushaf kitabeti olduğu vurgulanır. Bu kapsamda tarih dersinin Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında ortaya çıkardığı etkiler içeriğiyle ilişkilendirme yapılır. Öğretmen rehberliğinde öğrenciler gruplara ayrılarak Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımı hakkında bilgi toplanacak matbu ve dijital kaynakları belirler **(E1.6, SDB2.2)**. Belirlenen kaynaklardan Mushaf kitabetinde hüsnühattın kullanımı hakkında öğrenciler tarafından bilgi toplanır **(E3.4, OB1, OB2)**. Bu kapsamda Kur'an-ı Kerim dersinin Kur'an-ı Kerim'in iç düzeni içeriğiyle ilişkilendirme yapılır. Ulaşılan bilgiler öğretmen rehberliğinde doğrulanır ve kaydedilir. Bu süreçte öğrenme günlüğünden yararlanılabilir. Allah kelâmını doğru ve güzel bir şekilde yazmanın, emanet bilinciyle olan ilişkisine yönelik öğrencilerin görüşleri alınır **(D6.2)**. Mushaf yazma kurallarına değinilir. Mushaf yazmakla meşhur hattatlar hakkında bilgi verilir. Hattatların en büyük idealinin hüsnühatla Mushaf yazmak olduğu ve hüsnühatla Mushaf yazmanın Allah indinde önemli bir ecir olduğu açıklanır. Mushaf yazan hattatların isimlerinin başına el-fakir, el-hakir gibi tevazu içeren sıfatlar kullanmasına ilişkin öğrencilerden görüşleri alınır **(D10.2)**. Hüsnühatla yazılmış Mushaf'ı okumanın okuyan kişide uyandırdığı hisler ve sanatın geleceğe aktarılması açısından önemi vurgulanır. Bu doğrultuda sanatın ruhsal esenliğe etkisinin fark edilmesi sağlanır **(D7.2)**. Bu süreçte konuşma halkasından yararlanılabilir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında açık uçlu sorular ve öğrenme günlükleri kullanılabilir.

Performans görevi olarak öğrencilerden Mushaf kitabetinde hüsnühattın önemini ele alan ve Mushaf kitabetinde meşhur hattatlardan birini tanıtan dijital içerik veya duvar gazetesi hazırlamaları istenebilir.

HYÇ.4.2

"Fe, kef, mim ve he" harflerinin kendilerinden sonra gelen harflerle birleşimleri tanıtılır. Bu harfler arasındaki uzaklıklar ve eğimler nokta ölçüsüyle gösterilir. Hattat Mehmed Şevki Efendi'nin meşk murakkası incelenerek öğrencilerden "fe, kef, mim ve he" harflerinin yazılış ve birleşimlerine ilişkin görsel anlatım unsurlarını ifade etmeleri istenir **(OB4, OB9, SAB2.1)**. Meşk uygulaması için gerekli ön hazırlıklar yapılır. Öğrenciler "fe, kef, mim ve he" harflerinin birleşimlerini, harflerin biçimlerine, ölçülerine ve birleşim özelliklerine dikkat ederek nesih meşk usulüne uygun biçimde yazar **(E3.7)**. Meşk murakkasındaki örneğe benzetinceye kadar istikrarlı bir şekilde sürekli meşk edilmesi istenir **(E1.3)**. Öğrenciler böylelikle meşk çalışmalarını sanatsal ürüne dönüştürür. Öğrenciler meşk deneyimlerini gözden geçirerek öğretmen rehberliğinde nesih meşk uygulamasının süreçlerini ve meşk ettikleri ürünleri değerlendirir **(SAB3.4, SDB1.2)**. Bu süreçte biçim, leke dengesi, esve-beyaz oranı, satır nizamı ve harf anatomisi gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı kullanılabilir. Öğrencilerin meşklerini muhafaza ettikleri ürün dosyasında yer alan ilk çalışmaları ile son çalışmalarını karşılaştırarak kaydettikleri ilerlemeyi fark etmeleri ve yaşadıkları zorlukları öğrenme için bir fırsat olarak görmeleri sağlanır **(D12.1, SDB1.1)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kontrol listesi, dereceleme ölçeği ve öz değerlendirme formları kullanılabilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu ile bu kurulun görevleri hakkında araştırma yaparak dijital bir ürün oluşturmaları istenebilir.

Destekleme Mushaf kitabetinde uyulacak kurallar ve Mushaf kitabetinde kullanılan yazı çeşitleri görsellerle açıklanarak öğrencilerden not etmeleri istenebilir.

Nesih uygulamasındaki "fe, kef, mim ve he" harflerinin birleşimlerini büyütülmüş ve kalem hareketlerine göre renklendirilmiş olarak gösteren meşk kâğıtları hazırlanarak öğrencilere sunulur. Öğrencilerin meşklerini eskiz kâğıtlarına yazmaları istenerek örnektekilerle karşılaştırmaları sağlanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION